

MARJİNAL ŐİR TEORİLERİ

Cahit Kayra

İstanbul, 2016

Tarihçi
Kitabevi

Tarihçi Kitabevi Yayınları · 98

Tarihçi Kitabevi Genel Yayın Yönetmeni
Necip Azakođlu

Yayına hazırlayan: Ayşe Görkem Kozanođlu
Kapak tasarımı: Ayşe Görkem Kozanođlu

Birinci baskı: Mayıs 2016, İstanbul
Boyutlar: 13,5 x 21 cm
Sayfa sayısı: 136

ISBN: 978-605-4534-93-7

Baskı ve cilt: İnkılap Kitabevi Baskı Tesisleri
Çobançeşme Mah. Altay Sok. No:8
Yenibosna Bahçelievler/İSTANBUL

Tel: 0212 496 11 11

Sertifika No: 10614

© Yayın hakları Tarihçi Kitabevi'ne aittir.

Bu eserin bütün hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

Tarihçi Kitabevi
www.tarihcikitabevi.com

Moda Caddesi No: 104/A Moda/Kadıköy-İSTANBUL
Tel: 0216 418 68 86
GSM: 0530 370 74 11
E-posta: info@tarihcikitabevi.com

MARJİNAL ŐİR TEORİLERİ

Cahit Kayra

Tarihçi
Kitabevi

İÇİNDEKİLER

ISINMA / 7

ŞİİR VE SAİR

Şiir / 13

Şair / 17

Anlam / 20

Şiir Yazım Yöntemi / 21

Değerlerin Ölçüleri ve Şirbil / 23

TEMALAR, PARAMETRELER, DEĞİŞKENLER

Özgünlük / 31

Disiplin / 32

Bütünlük / 32

Şekilcilik / 32

Postmodern / 33

Birikim / 34

Zekâ / 34

İnanç / 35

Felsefe / 35

Aşk ve Sevgili / 36

Korku / 37

Hüzün / 37

Görkem / 38

Asalet, Soyluluk / 39

Çirkinlik / 40

Cinsellik / 41

Öfke / 42

Güldürü, Taşlama, Kötüleme / 43

Trajedi / 44

DEĞERLENDİRME YÖNTEMİ / 48

UYGULAMA VE SECİLİ ÖRNEKLER / 61

Önsöz / 62

Yakarış / 63

Seneler / 64
Kelebek / 65
Yalnızlık / 66
Ütopya Uykusu / 67
Sevinmek / 69
Ama / 71
Gördüm / 73
Rüya / 76
Simavna Kadısı Oğlu Şeyh Bedreddin / 78
Sahipsiz / 80
Geceler / 82
Gece ve Sesler / 82
Sahipsiz Köpekler / 84
Yıldızlar Sönerken / 85
Bankalar Batarken / 87
Balkondan / 88
Kristal Kavanoz / 90
Yaradılış / 92
Neden / 94
Soğuk / 95
Hatıralar / 96
Aşk / 99
Akşam / 100
Hüzün / 101
Çiçekler / 103
Sünbülteber / 104
İnsan / 106
Aslan Pistir / 107
Aslan Pistir II / 109
Artemisia / 111
Padişah / 113
Utnaşıtim / 115
Ehramlar / 118
Kısa Enderun Tarihi / 121
Aynalar / 125
Salih ve Nuray / 127
Mini Antoloji / 128

CÖZÜM / 133

ISINMA

Çok eskilerde, ta yelkenli gemiler zamanında balıkçılar kuzey denizlerinde avlanırken, yakaladıkları büyük balıkları canlı olarak pazarlara indirirlermiş. Bunun için ahşaptan büyük havuzlar yaparlar ve balığı bu havuzun içine koyar, öyle götürürlermiş. Ama bir sorun varmış. Tahta havuzun içindeki balık hareketsiz kaldığı için pazara inene kadar pörsür, diriliğini, niteliğini, tadını yitirmiş. Bunu önlemek, balığı diri tutabilmek için balıkçılar havuzun içine kedi balıkları atarlarmış. Yol boyunca kedi balıkları büyük balığı yer yer ısırır ya da kaşırlarmış; kimi kuyruğundan, kimi karnından, kimi sırtından ya da başından. Balık da ısırıldıkça sürekli hareket eder ve böylece diriliğini, niteliğini kaybetmezmiş.

Şimdi bir benzetme yapabiliriz: Havuzdaki balık bizim toplumumuzdur. Kedi balıkları da şairler. Her biri toplumu bir ucundan öteki ucuna ısırır. Sonunda toplumun diri kalmasına yararlı olurlar mı? Bu bir yorum işi...

Söz gelişi Namık Kemal, Tevfik Fikret esaslı şekilde ısırırlar da toplum bunun farkına varır mı? Bilmiyorum. Bizim Yahya Kemal'in şiirlerini ısırarak değil de tatlı tatlı kaşımak diye düşünebilirsiniz.

“Yattık bülent servilerin gölgesinde şâd” gibi...

Bizim toplum kaşınmayı sever elbette. Haşim’s e ısırıldı mı bayağı ağlatır. Örneğin:

“Ve bir zaman bakacaksın semaya ağlayarak...”

Cemal Süreya, İlhan Berk gibi bazı şairlerimiz balığı, yani toplumu olmayacak yerlerinden ısırır, âşıkane ve erotik şekilde duygulanmalarını sağlarlar. Cemal’in kucığına aldığı kadınların bacağı uzar. Eskilerde de benzeri vardır. Bir başka şair, Enderunlu Vasıf, “O gülendâm bir al şâle bürünsün” derken parmağını enseden ta aşağıya kadar götürür ki, büyük sempatik sınırları fena halde tahrik etmiş olur. Tabii şairin de yapabileceği ısırılmaların, tahriklerin birçok çeşidi vardır. Neşâti “aynalarda nihân” oluyorsa, balığın, yani toplumun neresinde kayboluyor, düşünülecek bir şey... Mesela Nâzım Hikmet “Memleketim, memleketim, memleketim” diyerek ısırır. Bence toplumun kulağından ısırıyordur. Orhan Veli “tarifsiz kederler” der ısırır; balığın tam yüreğinden... Benim bildiğim Metin Eloğlu, Oktay Rifat, Melih Cevdet... Ve daha başka şairler vardır ki, işleri güçleri büyük balığı, yani toplumumuzu ısırmaktır.

Şimdi anlaşıldı değil mi?

Şimdi böyle alegoriler yerine başka düşünürlerin dediklerine de bakalım.

Can Yücel’e sormuştuk:

— Şiir nasıl yazılır?

— İnsan canı sıkılınca şiir yazar, demişti. Can için galiba doğru. Birçok şeylere canının sıkıldığını ve bu yüzden tepkili şiirler yazdığını, tepkili konuşmalar yaptığını biliyorum. Yaşadığımız dünyaya ve olaylara bakıldığında mutlu olmak mümkün değil. Can, sıkılmakta haklı idi ve iyi ki de öyle oldu. Böylece o güzel şiirleri yazdı.

Yine de bence şiiri tümüyle bu ruh haletine bırakmak haksızlık... Bir insanın canı sıkıldığı zaman türlü tepkileri olur; bağırır çağırır, oturur ağlar ya da Türk olduğumuz için eşimizi döveriz. Bu arada şiir yazmak aklımıza gelir mi? Bu, tartışacağımız bir şey değil. Öte yandan şiir güzel bir şeydir. Yani güzel şiir güzeldir. İnsan sevgilisini düşündüğü zaman ya da güzel bir gün doğaya, doğa güzelliklerine bakarken iyimser; karanlık bir günde ise karamsar olur... Ama hepsinde bir tür şiir yazar ya da düşünür.

Bu böyle... Ama bizim konumuz -bu açıdan- şiirin felsefesini yapmak değil. Konumuz; şiir dediğimiz yapıtların ne olduğunu, şiirin nasıl yazıldığını, şiir yazmanın kuralları ve özellikle şiirlerin gerçek değerleri konularını irdelemek...

(Not: Gerçekten biraz ısınmaya ihtiyaç var!)

